

İlkbahar ve Gökyüzü

Dünya'mız döndüğü için, bize gökyüzü dönüyormuş gibi görünür. Bu nedenle, ilkbahara girdiğimiz bu günlerde, gökyüzünde yeni bir manzara karşılıyor bizi. Bir süredir gökyüzünü süsleyen bazı takımyıldızlar batarken, ilkbahar ve yaz takımyıldızları da yükseliyor.

İlkbahar aylarında gözleyebileceğimiz en önemli takımyıldızlar Boğa, İkizler, Büyük Ayı, Aslan, Çoban, Başak ve Herkül. Kış gökyüzünde de bulunan İkizler ve Arabacı, artık yavaş yavaş gökyüzünü terk ediyor; ancak hâlâ gözlenebiliyorlar. Bu takımyıldızların yanısıra erken saatlerde Avcı, Büyük Köpek, Küçük Köpek ve Boğa gibi kış takımyıldızlarını gözleyebilirsiniz. Avcı'daki Betelgüz, Büyük Köpek'teki Akyıldız ve Küçük Köpek'teki Prokyon'un oluşturduğu kış üçgeni, Mart ve Nisan aylarında da yeterince yüksekte. Kış üçgenini, Mayıs ayında da akşamın erken saatlerinde batı-güneybatı ufku üzerinde görebilirsiniz. Eğer yaz takımyıldızlarını da gözlemek isterseniz, gecenin ilerleyen saatlerini beklemeniz gerekecek.

Eski çağlardan bu yana ilkbaharın gelişini müjdelediği düşünülen takımyıldızlar ve yıldızlar var. Bunlardan biri Aslan Takımyıldızı. Aslan, ilkbahar ayları süresinde gökyüzünde oldukça iyi bir

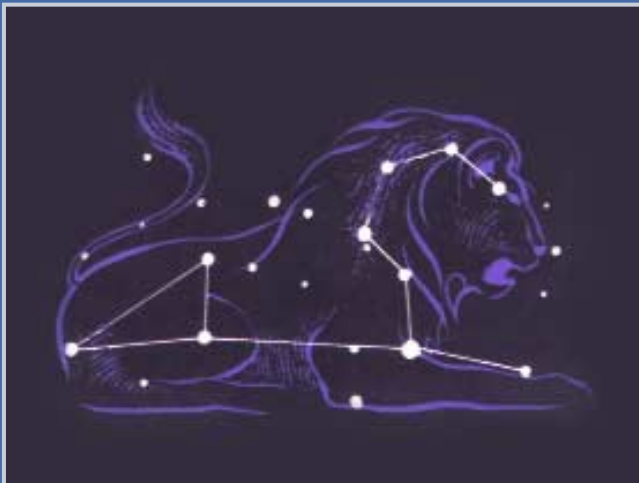
konumdadır ve simgelediği canlıya en çok benzeyen takımyıldızlardan biridir. Bu sayede onu gökyüzünde kolayca bulabilirsiniz. İşe, Aslan'ın başını bularak başlayın. Aslan'ın başı, sağ-sol tersliği olan bir soru işaretine (başka bir deyişle, soru işaretinin aynadaki görüntüsüne) ya da bir orağa benzer. Soru işaretinin noktasını oluşturan parlak yıldız, Regulus'tur. Bu yıldız aslanın kalbini simgeler. Aslanın başını bulduktan sonra, dergimizdeki gökyüzü haritasına bakarak onun geri kalanını kolayca tamamlayabilirsiniz.

İlkbahar aylarında, akşamüzeri doğu ufkundan yükselen parlak bir yıldız görürsünüz. İşte bu yıldız Arkturus'tur. Çoban Takımyıldızı'nda yer alan Arkturus, eski çağlardan bu yana, ilkbaharın gelişini müjdeleyen en önemli yıldızdır. Çoban Takımyıldızı'nın birçok eski kültürde yeri var. Bu takımyıldız, bazı kültürlerde bir araba sürücüsüne, bazısında bir ayıyı (Büyük Ayı) kovalayan avcıya benzetilmiştir.

Gökyüzündeki en parlak yıldızlardan biri olan Arkturus, ömrünün son aşamalarına gelmiş, kırmızı dev aşamasında bir yıldız. Bu yıldız, Güneş'le aynı kütleye sahip olmasına karşın, çapı onunkinin yaklaşık 27 katı ve ondan yaklaşık 100 kez parlak. Arkturus'un bu özelliği, onun turuncu görünmesine yol açar. Eğer yıldızı dikkatlice bakarsanız, turuncu rengini kolayca farkedebilirsiniz. Bir dürbününüz varsa, Arkturus'a onunla bakın. Bu sayede, yıldızın rengini algılamanız daha kolay olacaktır.

Çoban Takımyıldızı'nı bulurken, Büyük Ayı'dan yararlanabilirsiniz. Kepçenin sapı, bu takımyıldızı gösterir. Sapın gösterdiği doğrultuda biraz ilerlerseniz, Arkturus'a ulaşırsınız. Çoban Takımyıldızı'nı, bir dondurma külahına da benzetebilirsiniz. Böylece onu bulmanız daha kolay olabilir.

Çoban'ın güneyinde yer alan Başak Takımyıldızı, çok parlak yıldızlara sahip olmamasına karşın,

Aslan Takımyıldızı

bulunduğu bölgedeki yıldızların sönük olması nedeniyle belirgindir. Başak, gökyüzünde en geniş alanı kaplayan ikinci takımyıldızdır. Başak'ın en parlak yıldızı Spica, mavi-beyaz renkli ve çok parlak bir yıldızdır. Bize en yakın yıldız olan Akyıldız'dan gerçekte 120 kat parlak olmasına karşılık, uzaklığı nedeniyle ondan sönük görünür.

Gezegenlerden Jüpiter ve Satürn, Mayıs ayına değin gözlenebiliyorlar. İki gezegen de uzunca bir süredir gökyüzümüzü süslüyorlar. Ancak, artık erkenden batıyorlar. Bu gezegenler, Mart ayında hâlâ oldukça yüksekteler. Onları görmek için, hava karardıktan sonra güneybatı yönüne doğru bakmanız yeterli. Onları, parlaklıkları sayesinde kolayca bulabilirsiniz. Jüpiter ve Satürn, Mayıs sonuna doğru iyice alçalmış olacak ve gözden kaybolacaklar.

Mars, Mart'ta geceyarısından biraz sonra doğuyor. Nisan ve Mayıs aylarında gezegen giderek daha erken doğmaya başlayacak. Mars, çok parlak bir gezegen olmasa da turuncu rengiyle dikkat çekiyor. Gezegeni görmek için güneydoğu ufkuna doğru bakmalısınız.

Venüs'ü görmek isterseniz, Nisan ayından itibaren sabah Güneş doğmadan kısa bir süre önce doğu ufku üzerine bakmalısınız. Merkür'se, Mayıs'ın ortalarına doğru, akşam Güneş battıktan kısa bir süre sonrasında kadar görünecek. Gezegeni gözlemek için, Güneş battıktan yaklaşık bir saat sonra batı ufku üzerine bakmalısınız. Havanın tümüyle kararmasıyla birlikte Merkür de batmış olacak.

Alp Akoğlu